

GYÓGYNÖVÉNYISMERET ÉS FELHASZNÁLÁSI SZOKÁSOK A MAGYAR LAKOSSÁG KÖRÉBEN

KNOWLEDGE ON MEDICINAL PLANTS AND THEIR USE AMONG HUNGARIAN INHABITANTS

RADÁCSI PÉTER – KARDA KRISZTA – BERNÁTH JENŐ

Szent István Egyetem, Budapest, Magyarország

radacsi.peter@kertk.szie.hu, kardakriszta@yahoo.com, bernath.jeno@kertk.szie.hu

Absztrakt

A gyógynövények és termékeik felhasználása egyre népszerűbb. A piacon megtalálható hatalmas kínálatban azonban nehéz eligazodni. Tanulmányunk célja az volt, hogy felmérjük az általános növényismeretet, ennek eredetét és a gyógynövények felhasználásának irányait a magyar lakosság körében.

A korábbi felmérések kiegészítéseként jelen munkánk elemzésünk hagyományos kérdőívekre épül. A beérkezett 307 kitöltött kérdőív alapján elmondható, hogy az emberek 42%-a a saját növényismeretét alacsony szintűnek ítéli. 58%-uk úgy véli, hogy ezirányú tudását ritkán kamatoztatja, míg 35% viszont mindennapjaiban is használja. A válaszadók többsége a vadon termő növényeket terápiás vagy étkezési célra használja. A leginkább ismert vadon termő gyógynövények a kamilla, a vadrózsa, a csalán, a bodza és a cickafark. Az idősebb generáció szignifikánsan jobban fel tudta ismerni a fényképeken látott növényfajokat. A megkérdezettek több mint fele állította, hogy legfeljebb 1-5 gyógynövényes terméket ismer. Ugyanakkor 91%-uk évente legalább 1-2szer vásárol ilyen terméket. Kedvezőnek ítéljük, hogy a vásárlásokat 65-70%-ban gyógyszertárakban vagy gyógynövény szaküzletekben bonyolítják, ahol jobb minőségű termékekkel és szakmai segítséggel találkozhatnak. Megállapítottuk, hogy a gyógynövényekkel és termékeikkel kapcsolatos ismeretek szakszerű oktatása nagyon fontos lenne az iskolarendszerű és az egyéb képzési formákban is.

Kulcsszavak: etnobotanika, növényismeret, kérdőív, gyógytermék

JEL: I110

Bevezetés

A gyógynövények felhasználása napjainkban nagy népszerűségnek örvend. Hazai és világviszonylatban is folyamatosan emelkedik a felhasznált mennyiség, ezzel párhuzamosan a felhasznált növényfajok száma is (Magyar Gyógyszerkönyv, 2004; Szendrei, 2007). A Magyar gyógyszerkönyv nagyszámú gyógynövény előíratát tartalmazza, azonban a kiskereskedelmi forgalomban gyakran olyan fajokkal is találkozhatunk, melyeknek felhasználása népgyógyászati, vagy egyéb ismereteken alapul, s hatásosságuk hivatalos adatokkal nem alátámasztott. A felhasznált növényfajok számának gyarapodásával párhuzamosan a piacon megjelenő termékféleségek száma is emelkedik: gyakran egyazon növényfajból 5-6 különböző kategóriába tartozó terméket is találhatunk (élvezeti tea, étrendkiegészítő, gyógytermék, tradicionális növényi gyógyszer, kozmetikumok stb.). A laikus vásárló számára nem könnyíti meg a döntést, hogy a gyógyszertárakban a szigorú szabályozás alá eső gyógyszerek mellett a csupán OGYÉI (Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet) notifikációhoz kötött étrendkiegészítők is megtalálhatóak.

A gyógynövény alapú termékek jelen pillanatban Magyarországon számos kereskedelmi csatornán keresztül juthatnak el a vásárlókhoz, beleértve a gyógyszertárakat, a drogériákat, élelmiszerboltokat, piacokat illetve az internetes kereskedelmet is. A jelenleg forgalmazott termékek számát még csak megbecsülni sem lehet. A vásárlók számára sokszor az is gondot jelent, hogy az élelmiszerként forgalmazott termékek minőségét és hatékonyságát semmi nem garantálja. Az egyes termékek megnevezése, a csomagoláson, vagy szóróanyagon feltüntetett leírások, indikációk legtöbbször a tudományos alapot teljes egészében nélkülözik.

A teljes képet tovább árnyalja, hogy a lakossághoz sokszor hibás forrásokon, vagy önjelölt „népgyógyítókon” keresztül, erősen torzítva jut el a növények ismerete, azok felhasználási lehetőségei. Így nem meglepő, hogy a korábban tradicionálisan gyógynövény-gyűjtő kiskunsági régióban a lakosság jó része a parlagfüvet (*Ambrosia elatior*) tartja, és használja egyik fontos gyógynövényként. Ugyanakkor ennek a fajnak nincs tudományosan alátámasztott gyógyhatása, mi több, az egészségre ártalmas lehet.

Mindezek tükrében kérdésként vetődik fel, hogy az egyre nehezebben áttekinthető helyzetben milyen biztonsággal tud eligazodni a vásárlók köre. Rendelkezik-e a lakosság olyan ismereti háttérrel, amely segíti a helyes döntések meghozatalában. A megfogalmazott kérdés megválaszolásához azonban szervesen kapcsolódik, hogy

megtudjuk a felhasználásban szerepet játszani-e az adott ország lakóinak hagyományai, ismerik-e, gyűjtik-e a környezetükben előforduló gyógynövényeket.

Tekintettel arra, hogy a Magyarországon korábban rendszeresen gyógynövényes gyógyászzal foglalkozók köre lassan kezd eltűnni, elengedhetetlen, hogy az Erdélyben végzett kutatások mintájára elvégezzük a tradicionális gyógynövény felhasználással kapcsolatos népi tudás felmérését és – ha lehet – rezervációját (Papp et al., 2014/a; Papp et al., 2014/b).

Módszertan

A felméréseket a Central Europe programban megvalósuló „Traditional and wild” projekt keretein belül végeztük. A projekt azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a hazai és közép-európai gyógynövények használatával kapcsolatos hanyatló tudást megőrizze, illetve a vadon termő növények gyűjtésével és kereskedelmével olyan bevételi forrásra mutasson rá, amely az elmaradott régiókban az életkörülmények javításához és az ezirányú képzésekkel új munkahelyek teremtéséhez járulhat hozzá. A négy országra (Magyarország, Csehország, Lengyelország, Szlovénia) célrégióiban elvégzett növényismereti felmérések valamint az internetes kérdőíveken alapuló eredmények korábban már közlésre kerültek (Radácsi et al., 2014a; Radácsi et al., 2014b).

Jelen felmérés keretein belül papír alapú kérdőíveket juttattunk el a megkeresett személyekhez 2012. október és november között. A sokféle korosztályt és végzettségi szintet valamint férfiakat és nőket egyaránt reprezentáló célcsoportnak kiküldött több száz kérdőív eredményeként 307 értékelhető kitöltött kérdőívet kaptunk vissza.

A kérdőíven szereplő kérdéseket két csoportba oszthatjuk: az első csoport a kitöltő személyre vonatkozó kérdéseket tartalmazta (5 kérdés), a másik pedig a tartalmi kérdéseket foglalta magába (17 kérdés). Különböző típusú tartalmi kérdéseket alkalmaztunk: az általános eldöntendő kérdések mellett többválasztásos, valamint az „egyéb kategória” kitöltésével kiegészíthető kérdéseket is feltettünk.

Az egy szempont alapján értékelendő kérdéseket az átlagok alapján elemeztük (a válaszadók száma, életkor, nem, iskolai végzettség). Azoknál a kérdéseknél, melyeknél több tényező fordult elő, az adatokat Khi- négyzet próba segítségével vizsgáltuk és elemeztük, ezeknél a csoportosítási szempont általában az iskolai végzettség vagy az életkor volt. A statisztikai elemzéshez az SPSS 20 statisztikai programot használtuk.

Elemzések, eredmények***A felmérésben résztvevők jellemzése***

A kérdőíveket kitöltők fontosabb demográfiai, személyes adatait az 1. táblázat tartalmazza. A korábbi felméréseinkhez hasonlóan (Radácsi et al., 2014/a; 2014/b) a kitöltők nagyobb hányada a női nemhez tartozott. A legaktívabbak a 35-55 év életkor közöttiek bizonyultak. Korábbi, interneten történő felméréshez képest, ahol az interneten keresztül döntően a felsőfokú végzettséggel rendelkezőket tudtuk elérni (Radácsi et al., 2014/a), jelen felmérésben a közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkező aránya lényegében kiegyenlítettebb volt. Az egyéb kategóriába főként a „technikum, PhD, mesteriskola” képzési formákat sorolták a résztvevők. A felmérésben a budapesti lakosság az ország lakosságához képest kisebb arányban vett részt, ez a tény a korábbi internetes felméréseinknél tapasztaltakkal ellentétben áll. Némiképp meglepő, hogy az információ forrást tekintve a mai, felgyorsult világban a televízió, rádió, újság és internet között csupán minimális eltéréseket tapasztalunk, noha joggal feltételezhető, hogy az internet már legkisebb falvakban is hozzáférhető.

1. táblázat Az értékelhető választ adó résztvevők összetétele és a fő információ forrás

Résztvevők paraméterei		Százalékos megoszlás (%)
Válaszadó neme	Férfi	27
	Nő	73
Életkor	14-25 év	10,2
	26-35 év	15,5
	36-55 év	41,8
	56-70 év	23,7
	71, vagy a fölött	8,9
Iskolai végzettség	nincs befejezett iskola	1,3
	Általános iskola	13,8
	Középiskola	38,5
	Felsőfokú végzettség	39,5
	Egyéb	6,9
Lakhely	Falu	26,0
	Város	49,3
	Megyeszékhely	13,8
	Budapest	10,9

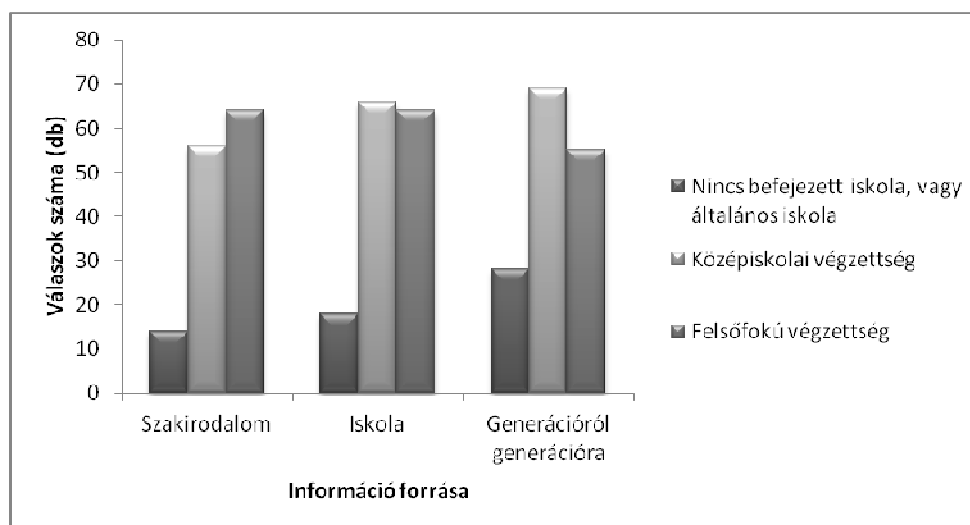
Résztevők paraméterei		Százalékos megoszlás (%)
Információ forrás	Televízió	26,0
	Rádió	19,0
	Újság	21,0
	Internet	28,0
	Egyéb	6,0

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2012

A résztvevők gyógynövényismerete

Az általunk megkérdezettek a növényekkel kapcsolatos tudásukat döntően kevésnek (42%), vagy átlagosnak (51%) vélték, kis hányaduk (2%) nyilatkozta azt, hogy semmilyen növényismerettel nem rendelkezik, míg 5% a botanikai ismereteit magas szintűnek vélte.

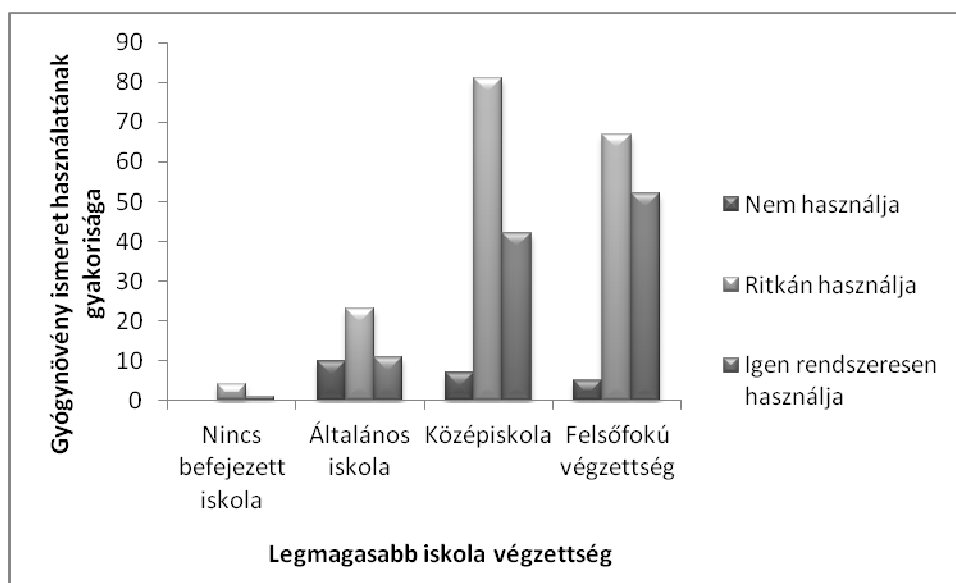
A növényekről, szűkebb értelemben a gyógynövényekről megszerzett tudás forrását vizsgálva megállapítható, hogy sem a nemi hovatartozás ($\chi^2=4,39$; $p=0,11$), sem pedig az iskolai végzettség ($\chi^2=6,28$; $p=0,18$) (1. ábra) nem befolyásolja az ismeretek megszerzési formáit. 30,8% szakirodalmakból szerezte a botanikai tudását, 34,0% az iskolában tanulta, 35,2% pedig a családban, generációról generációra szálló tudást használja. A három felsorolt információ-forrás között csak elenyésző különbségeket találunk. Kiemelendő, hogy a válaszadók nagy számban jelölték az iskolát, mint forrást, ugyanakkor tudjuk, hogy a gyógynövényekkel kapcsolatos tudás oktatása a hazai iskolarendszerű oktatásban csupán egyes szakterületeken jelenik meg.

5. ábra A megkérdezett személyek információ forrása a növényekről

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2012

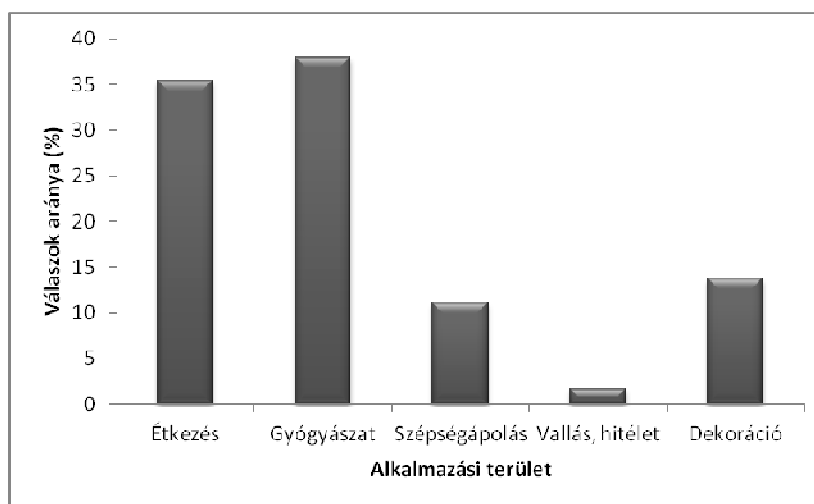
Az összes válaszadó szempontjából elmondható, hogy 57,6 százalékuk úgy véli, hogy csak ritkán, 35,2% viszont gyakran kamatoztatja a mindennapi életben is a gyógynövényekkel kapcsolatos tudását. Csupán 7,2 százalékuk jelezte azt, hogy az ismereteit nem használja. Az iskolai végzettség úgy tűnik, befolyásolja a gyógynövényes ismeretek alkalmazását ($\chi^2 = 10,21$; $p < 0,05$): a közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkezők gyakrabban alkalmazzák ezen ismereteiket (2. ábra).

6. ábra A gyógynövényekkel kapcsolatos ismeretek használatának gyakorisága a legmagasabb iskolai végzettség tükrében (n=304)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2012

Megvizsgáltuk, hogy a gyógynövényekkel kapcsolatos tudásukat a mindennapi élet milyen területein használják leginkább a megkérdezettek. Az előzetes várakozásoknak megfelelően, döntően az étkezés, valamint a gyógyászat területein alkalmazzák legtöbbször a gyógynövényeket, valamint az az azzal kapcsolatos ismereteket (3. ábra). Ezzel kapcsolatban az elemzés során megállapítottuk, hogy sem a nemek, sem pedig az iskolai végzettség nem befolyásolta számottevően a választ.

7. ábra A gyógynövényekkel kapcsolatos ismeretek alkalmazása a mindennapi élet különböző területein

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2012

A vadon termő növények ismerete

Ahogy korábban említettük, a válaszadók nagy hányada hiányosnak gondolja a gyógynövényekkel kapcsolatos tudását. Ennek ellenére a gyógynövények gyűjtésével meglepően nagy arányban foglalkoznak (60,9% gyűjt néha, vagy rendszeresen gyógynövényeket), s csupán a válaszadók 39,1 százaléka nem foglalkozik egyáltalán a növények gyűjtésével.

Amennyiben 10 fontos, vadontermő gyógynövény vonatkozásában próbáljuk meg elemezni a korábban ismertetett, önbevalláson alapuló gyógynövényismeretet, úgy meglehetősen árnyalt képet kapunk (2. táblázat). A válaszadás során csak egy választ adhattak meg a kitöltők. A lehetséges „Nem ismeri”, „Ismeri” és „Látta és használta már” válaszkategóriák minden esetben az előzőnél egy magasabb fokú ismertséget feltételeznek. Ezek alapján elmondható, hogy az ismertebb gyógynövények közé tartozik a kamilla, a csipkebogyó, a csalán, a fekete bodza, valamint a cickafark. Utóbbi két fajnál azonban jelentősen kisebb azon kitöltők aránya, akik használták is már a fajokat vagy abból készült termékeket. A lista alapján a listánkból legkevésbé ismert gyógynövény a kis ezerjófű volt. A kitöltők növényismeretének biztosságát (vagy inkább bizonytalanságát) kiválóan mutatja, hogy a kevésbé ismert fajok felsorolásának végén megjelenik az orvosi székfű (ami a kamilla szinoním neve). Vagyis az eltérő megnevezéssel már jelentősen elbizonytalanítottuk a válaszadókat.

2. táblázat: Fontosabb gyógynövények ismeretsége

„Ismertebb” gyógynövény fajok					
	Kamilla	Csipke- bogyó	Csalán	Fekete bodza	Cickafark
Nem ismeri	2,3	0,3	1,7	11,2	13,8
Ismeri	14,5	19,7	29,4	38,2	30,3
Látta, használta már	83,2	79,9	69,0	50,6	55,9
„Kevésbé ismert” gyógynövény fajok					
	Gala- gonya	Boróka	Útifű	Orvosi székfű	Kis ezerjófű
Nem ismeri	21,7	24,1	22,7	45,4	70,7
Ismeri	36,8	39,6	33,2	16,8	13,8
Látta, használta már	41,5	36,3	44,1	37,8	15,5

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2012

A fenti 10 növényfajból 4 faj fényképének felismerésére is kísérletet tettünk (3. táblázat), amely során a válaszadóknak „ismerem”, illetve „nem ismerem” kategóriák között kellett választaniuk. Előbbi esetben meg is kellett nevezniük, hogy milyen növényt látnak a képen, illetve mit tudnak a felhasználásáról.

A 2. és 3. táblázatot összevetve nagyon hasonló adatokat kapunk. Vagyis ezen fajok többségét feltételezhetően tényleg ismerték a válaszadók.

A csipkebogyónál a megkérdezettek között előfordult olyan, hogy hiába válaszolt „ismerem”-mel, a továbbiakban vagy nem írt nevet, vagy néhány esetben galagonyaként azonosította a képen szereplő növényt. Növénynévként gyakran előfordult a bicske, vadrózsa, gyepűrózsa, csipke vagy hecsedli elnevezés is. Jellemző, hogy míg a hivatalos magyar elnevezés a vadrózsa, mégis szinte mindenki a köznyelvben elterjedtebb csipkebogyó nevet használta.

A fekete bodza esetében látható, hogy ugyan nagyobb számban fordult elő a nemleges válasz, mint az vadrózsánál, itt azonban csupán egy téves megnevezést találtunk (vadszőlőként azonosították a növényt). Felhasználását tekintve a legtöbb válaszadó a termését lekvárként, pálinkaként vagy borként, virágát pedig teaként és szörpként vagy palacsintába kisütve ismeri.

A borókánál megfigyeltük, hogy az életkor tükrében eltérések tapasztalhatók a fényképek felismerésében ($\chi^2_{(4)} = 15,29$; $p < 0,01$): a 14-25, illetve 26-35 év közöttiek körében alacsonyabb volt azok aránya, akik felismerték a növényt, mint az idősebbek körében. A megkérdezettek közül több válaszadó kökénynek, de volt, aki galagonyának vagy áfonyának vélte a képen látható növényfajt. Farmakológiai hatását illetően többen is írták, hogy vizelethajtó, vesetisztító, gyulladáscsökkentő, fertőtlenítő, antioxidáns, vértisztító, étvágyjavító, nyugtató. Felhasználását tekintve a legtöbben fűszerként, szeszes italként (pálinka, gin, likőr), teaként, vadhúsok pácolásához, ízületi gyulladásokra alkalmazzák.

A cickafarknál a korcsoportok között szignifikáns eltérést találtunk ($\chi^2_{(4)} = 40,14$; $p < 0,001$). Az 56-70 év közötti korcsoport ismerte fel leginkább a cickafark növényt. A válaszolók több, mint 17 %-a tévesen ismerte fel: többen kamillának írták le, de útifűnek, sóvirágnak, körömvirágnak, bodzának vagy aranyvesszőnek is nézték. Hatását illetően a megkérdezettek szerint gyulladáscsökkentő, vese-, epe- és vértisztító, enyhe nyugtató, görcsoldó, emésztést elősegítő, keringésjavító, vizelethajtó, étvágyjavító hatású. Mindemellett számos válaszadó írta, hogy a közönséges cickafarkat nőgyógyászati problémák (például menstruációs görcsök) esetén kell alkalmazni.

3. táblázat Négy gyógynövényfaj fényképről történő azonosítása

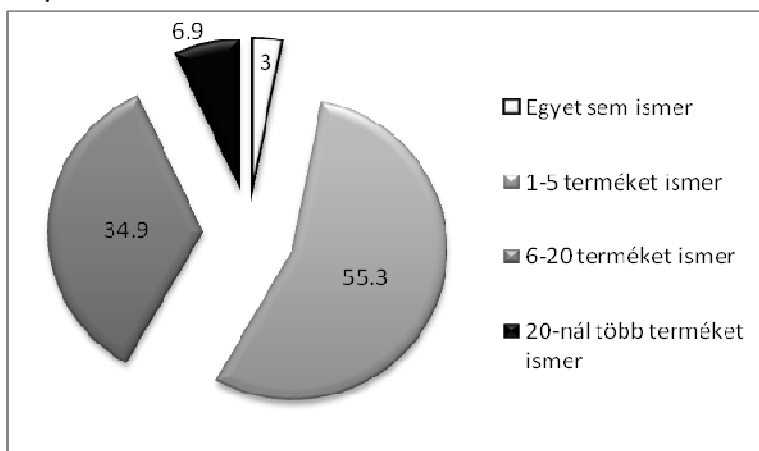
Felelet megoszlása (%)	Gyógynövény faj			
	Csipkebogyó	Boróka	Fekete bodza	Cickafark
Isméri	98,7	71,1	90,5	69,5
Nem ismeri	1,3	28,9	9,5	30,5

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2012

Gyógynövény alapú termékekkel kapcsolatos ismeretek

A vadon termő gyógynövények nagyobb hányada nem közvetlen saját célú felhasználásra kerül, hanem feldolgozott formában, elsősorban késztermékként jelenik meg a boltok polcain. Számos vásárló már ebben, a legtöbbször magas fokú feldolgozáson átesett formában találkozik csak a gyógynövényekkel. Éppen ezért fontos hogy tudjuk, a vásárlók mennyire ismerik azokat a termékeket, termék kategóriákat, amelyek gyógynövényeket tartalmaznak. Kérdésként vetődött fel, hogy a megkérdezettek ismernek-e vadon termő gyógynövényeket tartalmazó termékeket (4. ábra). A válaszok megdöbbentően nagyfokú hiányosságokra utalnak. Annak ellenére, hogy a piacon több ezerre tehető az ilyen jellegű termékek száma, a megkérdezettek 3%

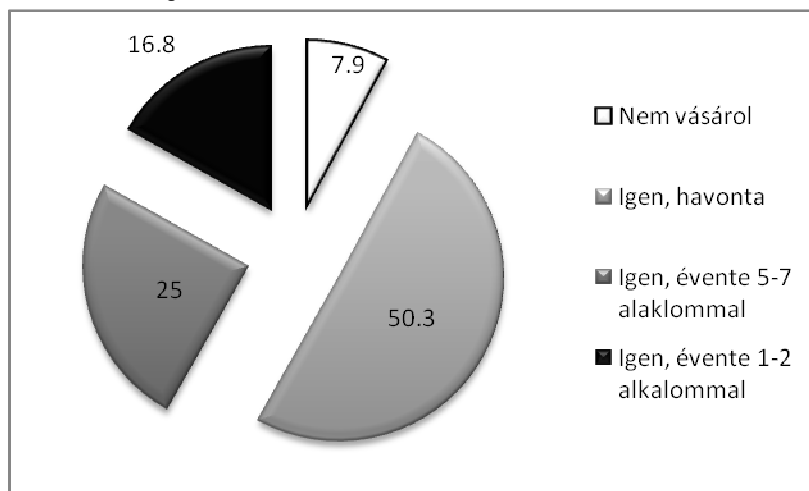
egyáltalán nem ismer ilyen termékeket, de a válaszadók több, mint fele (55,3%) is csupán 1-5 ilyen terméket ismer.

8. ábra Gyűjtött gyógynövényekből készült termékek ismerettségére vonatkozó adatok (n=304)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2012

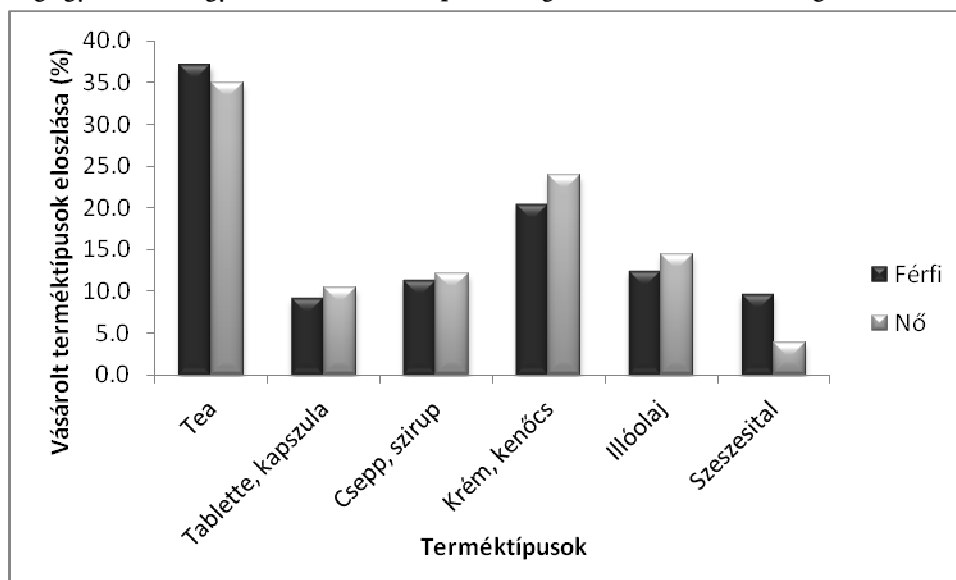
Ha a napi piaci viszonyokat és a termékek sokféleségét vesszük alapul, akkor várható lenne, hogy jóval nagyobb számban legyenek olyanok, akik legalább 20 terméket ismernek. Különösen igaz ez annak a tükrében, hogy állításuk szerint a megkérdezettek csupán 7,9 százaléka nem vásárol gyógynövény alapú termékeket, míg a fennmaradó 92,1% legalább évente 1-2 alkalommal vásárol (5. ábra).

9. ábra Gyógynövény alapú termékek vásárlásának gyakorisága (n=304)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2012

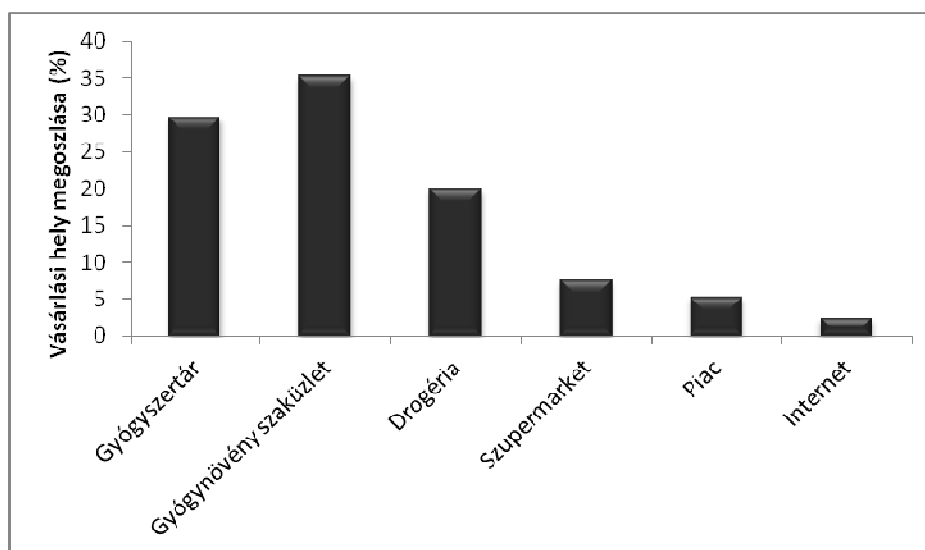
Amennyiben megvizsgáljuk, hogy milyen terméktípusokat vásárolnak a megkérdezettek, megállapíthatjuk, hogy a teák, gyógyteák a legnépszerűbbek (6. ábra). Kissé meglepő, hogy ezt a krémek, kenőcsök kategóriája, majd az illóolajok csoportja követi. Ez utóbbi azért is említésre méltó, mert az illóolajok kereskedelme, szortimentje és jelentősége is relatíve kicsinynek tekinthető a gyógynövényeket tartalmazó termékek spektrumán belül. Ugyancsak meglepő a kapszulák, tabletták viszonylag alacsony aránya, hiszen az étrend-kiegészítő készítmények jelentős része ilyen formuláció. Megállapítottuk, hogy sem az életkor ($\chi^2_{(1)} = 19,63$; $p=0,48$), sem pedig a nemek ($\chi^2_{(1)} = 11,06$; $p=0,05$), nincsenek befolyással a vásárolt terméktípusokra, noha megfigyelhető, hogy a szeszesitalok népszerűsége a férfiak körében magasabb.

10. ábra Vadon termő gyógynövényeket tartalmazó termékek népszerűsége a kiszerelési formájuk alapján

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2012

Ha megvizsgáljuk, hogy a megkérdezettek hol szerzik be a gyógynövényeket tartalmazó termékeket, pozitív irányba mutató képet kapunk (7. ábra). Szerencsére az összes beszerzés 65-70%-a a gyógyszertárakban és gyógynövény szaküzletekben történik. Ezen beszerzési forrásokat megbízhatónak tekinthetjük, továbbá a vásárlók a kiszolgálóktól szaktanácsot is kaphatnak. Jelentős még a drogériákban történő vásárlás (~20%), ahol szintén megbízható termékhez juthatnak a vásárlók. Feltételezhető, hogy az interneten történő vásárlás az általános tendenciákat figyelembe véve a jövőben emelkedni fog.

11. ábra A gyógynövény alapú termékek vásárlásának helyszínei (n=583)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2012

Következtetések

Magyarországon a hivatalosan elismert gyógynövény fajok mellett tucatszám jelennek meg a „csodaszer” kategóriába tartozó növények, melyek esetében sem a hatékonyság sem pedig a biztonság nem garantálható. A fajok számának gyarapodásával jelentős változás ment végbe a termékspektrumban is. A korábban megbízható „gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítmény” kategóriában ma már nem lehet új terméket engedélyeztetni. A helyette uniós szinten bevezetett „tradicionális növényi gyógyszer” kategória a legtöbb hazai gyártó számára elérhetetlen. Többek között ennek is köszönhető, hogy az egyszerű regisztrációhoz kötött étrend-kiegészítő kategória nyer egyre nagyobb teret a gyógynövény alapú termékek piacán. Mindamellet az utóbbi időszakban a gyógynövényekből előállított termékek egyre nagyobb számban jelennek meg normál élelmiszerként is.

Jelen felmérés során célunk volt, hogy a korábban interneten elért válaszadói réteg által produkált eredményeket kiegészítsük egy hagyományos, papír alapú kérdőíves megkeresés révén.

Megállapítottuk, hogy a korábbi tapasztalatainkkal egyezően főként a nők mutatnak hajlandóságot a kérdőívek kitöltésére. Míg az interneten keresztül főként a 26-35 év közötti korosztályt sikerült elérni, addig jelen felméréssel főként a 36-55 év közöttieket tudtuk mintázni.

Munkánk során egyértelművé vált, hogy a lakosság szélesebb körében igény mutatkozik a jó minőségű, gyógynövény alapú termékekre. A növényismeretre vonatkozó kérdésekből kiderül, hogy akár az iskolában, akár az iskolarendszeren kívüli oktatás során szükséges a lakosság megfelelő ismeretekkel történő felruházása, hiszen ennek hiányában a vásárló vakon bolyong a termékek egyre szélesedő tömegében, amelyekről releváns információ ritkán nyerhető.

Köszönetnyilvánítás

A munka a Central Europe program „Traditional and wild” projektjének keretében jött létre. A projekt az ERFA és Magyarország társfinanszírozásával valósult meg.

Irodalomjegyzék:

- Magyar Gyógyszerkönyv (2004): VIII. kiadás. 2. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 749-2504.
- Papp, N. – Gyergyák, K. – Dénes, T. – Varga, E. (2014/a): Kertészeti vonatkozású etnobotanikai adatok a Homród-völgyéből (Erdély). Kertgazdaság, Vol. 46 No. 2. 60-69. p. ISSN: 1419-2713
- Papp, N. - Birkás-Frendl, K. - Bencsik, T. - Stranczinger, S. - Czégényi, D. (2014/b): Survey of traditional beliefs in the Hungarian Csángó and Székely ethnomedicine in Transylvania, Romania. Revista Brasileira de Farmacognosia – Brazilian Journal of Farmacognosy, Vol. 24. 141-152. p. ISSN: 1981-528X
- Radácsi, P. - Pluhár, Zs. - Varga, L. - Bernáth, J. (2014/a): A lakosság gyógynövény ismerete és felhasználási szokásai – egy internetes felmérés elemzése. Gyógyszerészet, Vol. 58. No. 7. 410-416. p. ISSN: 0017-6036
- Radácsi, P. - Pluhár, Zs. - Zámboriné, N.É. - Kindlovits, S. - Varga, L. - Bernáth, J. (2014/b): Gyógynövényismeret, gyűjtés és felhasználás tradíciói Közép-Európa hat kistérségében. Kertgazdaság, Vol. 46. No. 3. 49-57. p. ISSN: 1419-2713
- Szendrei K. (2007): Gyógynövények: a hagyománytól a korszerű terápiáig. Phoenix Pharma (http://www.mypin.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=571%3Agyogynoevenyek-a-hagyomanytol-a-korszer-terapiaig&catid=7%3Agyogynoevenyek&Itemid=2)

Abstract

Utilisation of medicinal plants and their products is getting more and more popular. It is however not easy to evaluate the big offer at the market and make the right choice. The goal of our study was to get an overview on the general plant knowledge, its sources and the directions of medicinal plant application among the Hungarian people.

In addition to our former online investigations, the present study was carried out by traditional questionnaires. Based on the arrived 307 filled in questionnaires, it turned out that 42% of the people evaluated their plant knowledge as weak. Almost 58% has the opinion that he uses this knowledge only scarcely, however, 35% uses it as part of the everyday life. For the majority of them medicinal plants find application first of all in the therapy and as food. The best known wild growing medicinal plants are chamomile, rose hip, nettle, elder and yarrow. The older generation could significantly better recognise the species from photographs. More than the half of the interviewed population stated that they know only 1-5 products form medicinal plants. However, 91% of them purchases such products at least 1-2 times per year. It is advantageous, that 65-70% of the purchases is going on in phgarmacies or medicinal plant shops where customers met high quality products and better professional advise.

Widening of the well based knowledge on medicinal plants and their utilisation seems to be necessary both in frame of scool and vocational education.

Keywords: *ethnobotany, plant knowledge, questionnaire, herbal medicine*